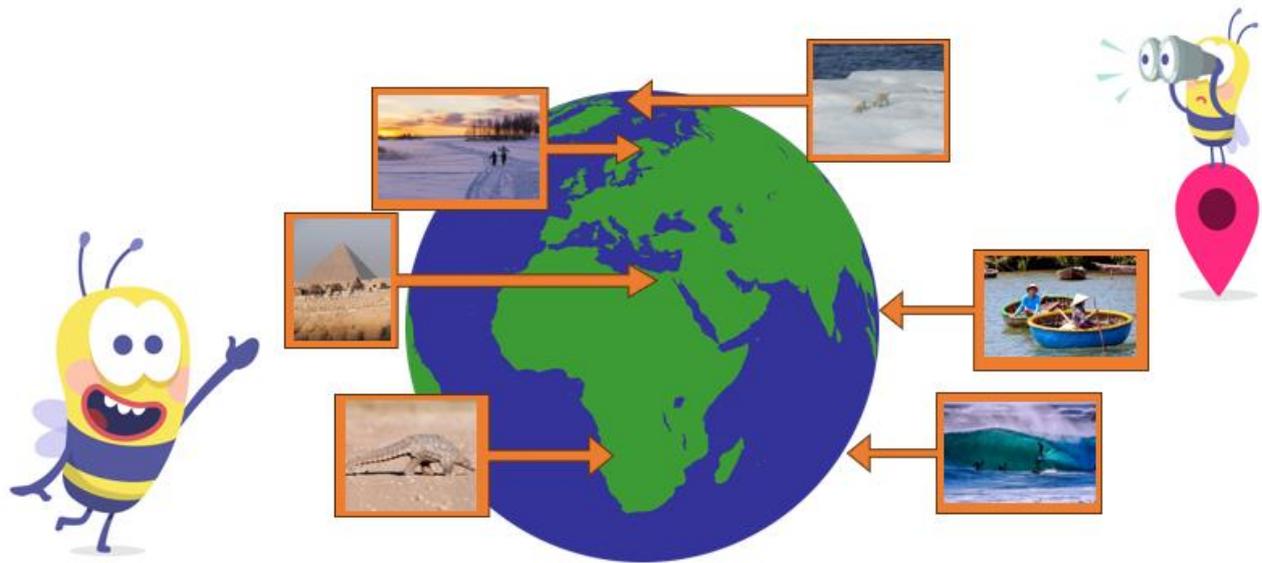

Meidän luontosuhteemme

Tiia Tuomisto
Tampereen Yliopisto
Kevät 2024

Sisällys

Materiaalin esittely.....	2
Pedagoginen käsikirjoitus ja ohjeet dioihin	3
Oppitunti 1	3
Oppitunti 2	4
Oppitunti 3: Projekti.....	5
Oppituntien harjoitukset.....	5
Oppitunti 1	5
Luontosuhteen käsite.....	5
Maisemia maailmalta	6
Oppitunti 2	7
Ympäristöystävällinen liikkuminen	7
Jokaisenoikeudet maailmalla	7
Jokaisenoikeudet maailmalla -harjoitus	9
Projektin ohjeet	14
Kuvien lähteet	21

Materiaalin esittely

Tämä globaalin ympäristökasvatuksen materiaali sisältää kaksi oppituntia ja projektin ohjeistuksen. Materiaali on toteutettu Tampereen Yliopiston Ympäristökasvatuskokeilut -kurssilla keväällä 2024. Materiaalin tekijä on sosiaalianthropologian maisteriopiskelija Tampereen yliopistosta. Materiaali on kehitetty ja testattu yhteistyössä Mahnalan Ympäristökoulun neljännen vuosiluokan kanssa. Materiaali on suunnattu alakoululle, mutta voidaan soveltaen käyttää myös yläkoulussa. Materiaali soveltuu hyvin ympäristöopin opetussuunnitelmaan.

Materiaalin tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, mikä kaikki ympäristössämme vaikuttaa luontosuhteen muodostumiseen. Luontosuhdetta tarkastellaan sekä oppilaiden omasta näkökulmasta että globaalisti. Materiaali opettaa luontosuhteen käsitteestä ja muodostumisesta osana kulttuuria. Tavoitteena on lisätä ymmärrystä siitä, miten eri lailla ihmiset Suomessa ja ympäri maailmaa näkevät ympärillään olevan luonnon. Aihetta tarkastellaan erityisesti jokaisenoikeuksien kautta.

Tästä tiedostosta löytyy oppituntien pedagogiset käsikirjoitukset, joista selviää oppituntien kulku, harjoitusten tavoitteet, aikataulu ja ohjeet materiaaliin. Tiedostossa on myös lisätietoa harjoituksista sekä lisämateriaalit yhteen harjoitukseen ja lopuksi tehtävään projektiin. Tiedoston lopusta löytyy kuvien lähteet diojen mukaan.

Pedagoginen käsikirjoitus ja ohjeet dioihin

Oppitunti 1

Aikataulutus (kesto)	Tavoite	Menetelmä	Materiaali
0-5 (<5min)	-Oppitunnin oppimistavoitteiden ymmärrys	Esittely ja päivän ohjelma	DIAT 1-2
5-10 (5min)	-Aiheeseen virittäytyminen -Aiheen tuttuuden kartoitus -Mielipiteen ilmaisun harjoittelu -Virkistäytyminen liikkeessä -Oppilaiden aktivointi	Mielipidejumppa -Esitä väitteitä (aloita ensin jostakin helposta, voit pyytää myös oppilailta väitteitä) -Oppilaat kertovat mielipiteensä: kädet ylös = samaa mieltä, kädet lattiaan = eri mieltä, kädet sivuille = en osaa sanoa -Vastausten avulla saat selville, miten tuttuja aiheet ovat	DIAT 3-7
10-20 (10min)	-Aiheeseen virittäytyminen -Omaan luontosuhteeseen tutustuminen -Oppilaiden aktivointi	Minun luontosuhteeni -Oppilaat valitsevat itselleen mieluisimman kuvan -Oppilaat voivat esitellä oman kuvansa ja perustella valintaa -Pohtikaa kysymyksiä yhdessä tai pareittain	DIAT 8-10
20-30 (10min)	-Luontosuhteen käsitteen ymmärrys -kulttuurin käsitteen ymmärrys -luonnon ja kulttuurin moninaisuuden ja sen tärkeyden ymmärrys	Luontosuhteen käsite ja moninaisuus -Opetä, mitä luontosuhde ja kulttuuri tarkoittavat - Käy läpi luonnon ja kulttuurin moninaisuus -Pohtikaa, millaista kuvien luontoympäristöissä olisi elää	DIAT 11-17 -Lisätietoa kappaleessa <i>Oppituntien harjoitukset</i>
30-45 (15min)	-Ympäristön ja luontosuhteen yhteyden ymmärrys -Ymmärrys siitä, miten erilaisissa ympäristöissä lapset käyvät koulua -Oppilaiden aktivointi	Maisemia maailmalta -Pohtikaa, millaista olisi käydä koulua tietynlaisessa ympäristössä kuvien avulla	DIAT 18-22 -Lisätietoa kappaleessa <i>Oppituntien harjoitukset</i>

Oppitunti 2

Aikataulukutus (kesto)	Tavoite	Menetelmä	Materiaali
0-5 (<5min)	-Oppitunnin oppimistavoitteiden ymmärrys	-Edellisen oppitunnin aiheen tiivistys ja tämän oppitunnin yhdistys siihen -Viime tunnilla pohdittiin luontosuhdetta omassa ympäristössä, nyt pohditaan maailmanlaajuisesti	DIAT 24
5-15 (10min)	-Nostetaan esille liikenteen saastehaittoja -Kannustetaan ympäristöystävällisiin liikkumisen tapoihin -Ymmärretään esimerkkien avulla, miten ihmiset ja eläimet sopeutuvat ympäristöönsä -Oppilaiden aktivointi	Ympäristöystävällinen liikkuminen -Yrittäkää keksiä mahdollisimman monta ympäristöystävällistä tapaa liikkua -Avuksi pohdintaan: Miten voi liikkua esim. maalla tai vedessä? Miten voi liikkua eri vuodenaikoina? -Tutustukaa erilaisiin ympäristöystävällisiin tapoihin liikkua ympäri maailmaa	DIAT 25-38 -Lisätietoa kappaleessa <i>Oppituntien harjoitukset</i>
15-20 (5min)	-Ymmärretään jokaisenoikeuksien ainutlaatuisuus -Oppilaiden aktivointi	Jokaisenoikeudet -Opetellaan tai palautellaan mieleen Suomen jokaisenoikeudet	DIAT 39-41
20-45 (25min)	-Ymmärretään jokaisenoikeuksien ainutlaatuisuus Suomessa -Opitaan luonnossa liikkumisen säännöistä muissa maissa -Pohditaan jokaisenoikeuksien merkitystä suomalaiselle kulttuurille ja luontosuhteelle	Jokaisenoikeudet maailmalla -Oppilaat jaetaan 3-4 hengen ryhmiin -Jokainen ryhmä saa yhden tarinan (yhteensä 4 eri tarinaa) ja jokaista kuvakorttia yhden -Tehtävänä on löytää tarinalle oikea maa, maisema ja luonnossa liikkumisen sääntö -Lopuksi pohditaan jokaista tarinaa ja sääntöä erikseen: miten sääntö vaikuttaa luontosuhteeseen? Entä jos meillä ei olisi jokaisenoikeuksia Suomessa?	DIAT 42-65 -Ohjeet harjoitukseen kappaleessa <i>Jokaisenoikeudet maailmalla - harjoitus</i> -Valmistelu: Tulosta Word-tiedosto niin monta kertaa kuin pienryhmiä on ja leikkaa jokainen kuva ja tarina erikseen

Oppitunti 3: Projekti

Aikataulutus (kesto)	Tavoite	Menetelmä	Materiaali
0-5 (<5min)	-Oppitunnin oppimistavoitteiden ymmärrys	Päivän ohjelma	DIAT 67-68
5-15 (10min)	-Kertausta ja aiheen palauttelua mieleen -Luontosuhteen ja kulttuurin käsitteiden ymmärrys	Aikaisempien tuntien aiheiden kertaus -Käy tiivistetysti läpi edellisillä tunneilla opitut aiheet -Varmista, että oppilaat ovat ymmärtäneet luontosuhteen ja kulttuurin käsitteet	DIAT 68-74
15-25 (10min)	-Projektin aloitus -Innostuminen -Oppilaiden aktivointi	Projektin ohjeistus -Lopputunti aloitellaan projektia, johon käytetään tarvittava aika	DIAT 75-78 -Lisätietoa kappaleessa <i>Projektin ohjeet</i> -Jokaiselle ryhmälle löytyy omat ohjeet rastin aiheeseen kappaleesta <i>Projektin ohjeet</i>

Oppituntien harjoitukset

Oppitunti 1

Luontosuhteen käsite

Luontosuhde tarkoittaa luontoon liittyviä arvoja, asenteita, tunteita ja mielipiteitä. Luontosuhde ilmenee esimerkiksi siinä, mitä teemme luonnossa vai haluammeko mennä luontoon ollenkaan. Myös se, miten haluamme huolehtia luonnon hyvinvoinnista ilmentää luontosuhdettamme. Luontosuhde näkyy myös siinä, miten määrittelemme luonnon hyvinvoinnin. Luontosuhde muodostuu ympäristön vaikutuksessa. Siihen vaikuttaa esimerkiksi perhe, ystävät, harrastukset ja myös koulu. Näitä ympäristötekijöitä yhdistää yksi sana: kulttuuri. Kulttuuria on elämämme aikana ympäristössä oppimamme asiat ja tavat. Kulttuuria on esimerkiksi se, miten koulussa tehdään asioita ja mitä koulussa opitaan. Kulttuuria on myös erilaiset perinteet, kuten ruokakulttuuri. Kulttuuri on monimutkainen käsite. Esimerkiksi Suomessa on kehittynyt tietynlainen kulttuuri, jota usein kutsutaan suomalaiseksi kulttuuriksi. Suomessa on kuitenkin tietenkin hyvin erilaisia tapoja tehdä asioita. Ruokakulttuuri on hyvä esimerkki tästä. Eri puolilla Suomea on erilaisia perinneruokia. Lisäksi ruokakulttuuri muuttuu koko ajan ja nykyään Suomessa syödään paljon sellaisia ruokia, jotka eivät

ole niin sanotusti perinteisiä suomalaisia ruokia. Niistä on kuitenkin tullut osa suomalaista ruokakulttuuria. Kulttuuri ei ole yksinkertainen käsite, mutta sen avulla pystymme kuitenkin kuvaamaan sitä, millainen ympäristömme ja me olemme.

Maailma on täynnä toisistaan hyvin erilaisia luontoympäristöjä pohjoisnavan jäätiköistä Afrikan aavikoille ja Etelä-Amerikan sademetsiin. Erilaisiin luontoympäristöihin on kehittynyt erilaisia eläimiä, jotka ovat sopeutuneet juuri omaan elinympäristöönsä. Erilaisissa luontoympäristöissä asuvat ihmiset ovat myös sopeutuneet luomalla erilaisia kulttuureja ja perinteitä. On tärkeää, että luonnon monimuotoisuus säilyy, jotta erilaiset eläimet sekä erilaiset kulttuuriperinteet säilyvät. Luonnon monimuotoisuus on siis yhteydessä kulttuurien monimuotoisuuteen.

-Dian 14 kuvat (Vasemmalta oikealle, ylhäältä alas):

- Jakki Himalajalla
- Jääkarhu pohjoisnavalla
- Koralliriutta Japanissa
- Ilves (esimerkiksi Suomessa, kuvan paikasta ei varmuutta)
- Muurahaiskäpy Afrikassa autiomaassa
- Tukaani Amazonin sademetsässä

Tekstin lähde: Vihreän Lipun Yhteinen maapallo –opas (2015, 7) https://vihrealippu.fi/wp-content/uploads/2018/01/maapallo_koulut_web.pdf

Maisemia maailmalta

Tässä harjoituksessa katsotaan kuvia ympäri maailmaa. Kuvat ovat erilaisista ympäristöistä ruuhkaisesta kaupungista maaseudulle. Katsokaa kuvaa ja pohtikaa, millaista olisi nähdä tämä maisema oman koulun ikkunasta. Käyttäkää apuna diojen kysymyksiä. Lopuksi voi ottaa kuvan oppilaiden omasta koulusta ja katsoa, tunnistavatko he paikan. Tämän avulla voidaan palata omaan luontosuhteeseen ja siihen, miltä tuttu ympäristö tuntuu. Kuvat on otettu eri paikoista ympäri Eurooppaa:

Dian 19 kuva on Kentistä, Englannista

Dian 20 kuva on Krakovasta, Puolasta

Dian 21 kuva on Berliinistä, Saksasta

Oppitunti 2

Ympäristöystävällinen liikkuminen

Suomen hiilidioksidipäästöistä noin viidesosa tulee liikenteestä eli erilaisista moottorikäyttöisistä ajoneuvoista. Ympäristöystävällinen liikkuminen ei vaadi moottoria, joten se ei myöskään tuota hiilidioksidipäästöjä niin paljon. Monet perinteiset tavat liikkua ovat ympäristöystävällisiä. Eri puolille maailmaa on kehittynyt erilaisia ympäristöystävällisiä tapoja liikkua, kun eri kulttuurit ovat sopeutuneet ympäristöönsä. Dian 30 kuva on Vietnamista. Kuvassa on paikallinen korivene. Vene on pyöreä ja muistuttaa koria. Koriveneen historia ilmentää ihmisten sopeutumista vallitseviin sääntöihin. Vietnamin ollessa Ranskan vallan alla hallinto laittoi veneiden omistukselle suuret verot. Paikallisilla Vietnamin ei ollut varaa maksaa korkeita veroja, joten he kehittivät suuren korin. Vene on siis oikeastaan kori, mutta sitä käytettiin veneenä. Näin pystyttiin välttämään verot sanoen koriveneen olevan kori eikä vene.

Dian 33 kuva on Egyptistä. Kuvan kamelit ovat yleinen ratsu Egyptin kuivilla aavikoilla. Kameli on hyvä ratsu siellä, koska se on sopeutunut kuivuuteen erityisellä tavalla. Kameli pystyy varasotimaan vettä kyttyröihinsä ja tämän avulla pärjää kauan juomatta. Dian 36 kuva on tietenkin Lapista, mahdollisesti Suomesta. Poro on Suomessa perinteinen ratsu, koska se puolestaan pärjää kylmissä olosuhteissa ja pystyy tarpomaan lumessa. Poro on siis sopeutunut lumiseen ja kylmään ympäristöönsä. Ennen Lapissa kuljettiin poroilla pitkiä matkoja. Nykyään poroja käytetään lähinnä turismissa. Myös aikaisemmat esimerkit ovat perinteisiä kulkuvälineitä. Nykyään pitkät matkat kuljetaan moottorin avustuksella esimerkiksi autolla tai laivalla. Perinteiset kulkuvälineet ovat kuitenkin ympäristöystävällisempiä, koska niistä ei tule hiilidioksidipäästöjä.

Tekstin lähteet:

Vihreän Lipun Terve elämä –opas (2013, 10) https://vihrealippu.fi/wp-content/uploads/2024/03/terve-elama_.pdf

Vietnamilainen korivene: <https://www.nationalgeographic.com/environment/article/partner-content-charting-their-own-course>

Jokaisenoikeudet maailmalla

Jokaisenoikeudet ovat oikeuksia liikkua luonnossa. Monet luontoharrastuksemme ovat mahdollisia jokaisenoikeuksien ansiosta. Niihin kuuluu kuitenkin myös rajoituksia ja velvollisuuksia, joiden avulla pyritään estämään luonnon liiallinen kulutus. Esimerkiksi koiraa ei saa pitää vapaana 1.3.–19.8., koska silloin monet luonnoneläimet saavat poikasia. Poikaset ovat kyvyttömiä puolustautumaan ja koira voi näin vaikuttaa suurestikin luonnoneläinten kantoihin.

Suomen jokaisenoikeudet ovat kohtuullisen ainutlaatuisia oikeuksia. Joissain pohjoismaissa on Suomen jokaisenoikeuksien tapaisia säädöksiä. Monessa maassa luonnossa liikkuminen ja harrastaminen on kuitenkin paljon rajatumpaa. Portugalissa ja lähes kaikissa maissa leiriytyminen toisen omistamalle maalle

ilman lupaa on kiellettyä. Joissain maissa tietynlainen leiriytyminen on sallittua. Toisaalta tätä on vaikeaa valvoa, mutta mahdolliset sakot voivat olla todella suuret. Yhdysvalloissa luonnossa liikkuminen on todella rajattua ja maanomistaja saa päättää siitä täysin itse. Lähtökohtaisesti edes metsässä kävely ei ole sallittua vakiintuneiden polkujen ulkopuolella ilman maanomistajan lupaa. Australiassa puolestaan on hyvä huomioida erilaiset luonnonilmiöt ja -eläimet, jotka voivat olla vaaraksi. Merivirtaukset ja suuret aallot tekevät uimisesta vaarallista. Lisäksi Australian vesissä ui monenlaisia vaarallisia eläimiä, kuten krokotiileja ja haita. Vedet voivat olla myös saastuneita, jolloin uiminen on hengenvaarallista. Australiassa on siis huomioitava uimapaikan turvallisuus, ja tämän takia merkityt uimarannat ovat parhaita uimapaikkoja. Etelä-Afrikassa, niin kuin monessa muussakin maassa, luonnosta ei saa poimia mitään ilman maanomistajan lupaa. Esimerkiksi hedelmiä mennään poimimaan hedelmätiloille maksua vastaan. Tarkemmat ohjeet tehtävään löydät kappaleesta *Jokaisenoikeudet maailmalla -harjoitus*.

Tekstin lähteet:

<https://www.luontoon.fi/jokaisenoikeudet>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/08/25/suomalaiset-jokamiehenoikeudet-maailman-laajimmat-oikeudet-menna-metsaan>

<https://www.ridestore.com/mag/wild-camping-europe/#Portugal>

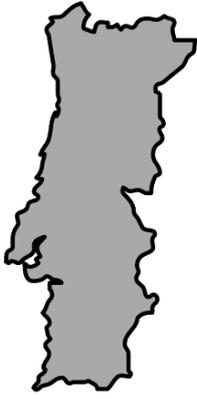
https://en.wikipedia.org/wiki/Freedom_to_roam

<https://www.australia.com/en/facts-and-planning/health-and-safety/water-safety.html>

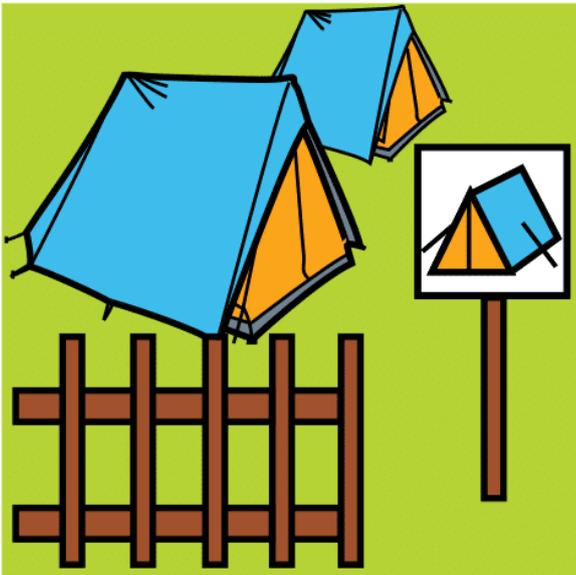
https://en.wikipedia.org/wiki/South_African_property_law

Jokaisenoikeudet maailmalla -harjoitus

- Tulosta tämä tiedosto
- leikkaa jokainen kuva erikseen (yhdeällä sivulla on aina yhden maan oikeat vastaukset)
- jaa yhdelle ryhmälle **yksi** tarina ja **kaikki** kuvat
- lasten tehtävä on yhdistää omaan tarinaansa oikea
 - luonnossa liikkumisen sääntö
 - maa
 - maisema
- Kun ryhmät ovat valmiita, käykää yhdessä läpi jokaisen vastaus
 - dioista löytyvät oikeat vastaukset
 - pohtikaa, miten jokainen sääntö vaikuttaisi luontosuhteeseen

PORTUGALI

LEIRIYTYMINEN ON SALLITTUA

VAIN LEIRINTÄALUEELLA.

Emilia on lähdössä perheensä kanssa viettämään viikonloppua rannalle. He haluavat nukkua teltassa. He etsivät paikallisen leirintäalueen, koska rannalla ei saa leirytyä.

YHDYSVALLAT

METSÄSSÄ KÄVELY ILMAN

MAANOMISTAJAN LUPAA KIELLETTY.

Paul on muuttanut uuteen kotiin ja haluaa lähteä siskonsa kanssa retkelle läheiseen metsään. Hän selvittää metsän omistajan ja kysyy lupaa liikkua metsässä.

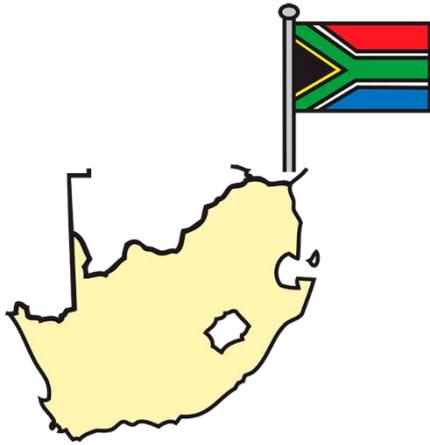
AUSTRALIA

UIMINEN LUONNONVESISSÄ

VOI OLLA VAARALLISTA.

Lisa on serkkunsa luona kylässä. On kuuma kesäpäivä ja Lisa haluaa mennä uimaan. Talon lähellä on ranta, mutta se on liian vaarallinen. Aallot ovat liian suuret ja siellä voi olla haita. Onneksi Lisan serkku tietää uimarannan, jossa on turvallista uida!

ETELÄ-AFRIKKA

HEDELMIEN POIMIMINEN SALLITTUA

VAIN MAKSULLISILLA HEDELMÄTILOILLA.

Thando menee joka vuosi vanhempiensa kanssa sadonkorjuun aikaan vuorille mökille. He keräävät loman aikana hedelmiä, joista tehdään hilloa ja mehua talveksi. Hedelmiä saa kerätä maksua vastaan mökin lähellä olevalta hedelmätilalta.

Projektin ohjeet

Projektina voitte toteuttaa luontopolun lähimetsään. Oppilaat saavat suunnitella polulle rasteja annetuista aiheista. Jos koulullanne ei ole mahdollisuutta tähän, voitte toteuttaa polun koulun pihalla tai sisätiloissa. Jos haluatte laittaa rastit pysyvästi luontopolulle, teidän on kysyttävä maanomistajalta lupa tähän. Maanomistajaa on muutenkin ystävällistä tiedottaa asiasta. Projektin tekoa varten oppilaat jaetaan pienryhmiin kuuteen pienryhmään. Ryhmän sopiva koko on noin neljä oppilasta. Polulle tehdään tietopaketteja ja tehtäviä, joiden avulla kulkija oppii luonnon ja luontosuhteen monimuotoisuudesta. Rastien aiheet ovat oppitunneilla läpi käytyjä teemoja, joten polusta syntyy kooste tässä materiaalissa opituista asioita. Jokaiselle ryhmälle on vielä erikseen tarkemmat ohjeet omasta aiheesta. Ohjeet löytyvät alta. Voit tulostaa seuraavalta sivulta alkavat ohjeet jokaiselle ryhmälle.

Projektin valmistuttua voitte pitää juhlalliset luontopolun avajaiset. Avajaiset voivat olla vain omalle luokalle tai vaikka koko koululle. Voitte tehdä mainoksen polusta ja avajaisista, jotta muutkin oppilaat pääsevät osallistumaan. Avajaisiin oppilaat voivat kirjoittaa puheen ja puheen jälkeen voidaan esimerkiksi nostaa malja polun ja koko projektin kunniaksi. Polun alkuun voidaan kiinnittää nauha, joka katkaistaan juhlallisesti polun auetessa virallisesti. Avajaisissa voidaan tarjoilla myös herkkuja. Polku voidaan esimerkiksi kulkea yhdessä läpi ja ryhmät saavat esitellä oman rastinsa.

OMA LUONTOSUHDE

Oman **luontosuhteen** ymmärtäminen on tärkeää, koska se lisää itsetuntemusta. Silloin voi pohtia, miksi minulla on juuri sellainen luontosuhde ja haluanko muuttaa sitä jotenkin. Omaan luontosuhteeseen voi tutustua esimerkiksi pohtimalla:

- Mitä teen luonnossa?
- Kenen kanssa käyn luonnossa?
- Miksi käyn luonnossa?
- Mitä luonto minulle merkitsee?
- Miten tunnen erilaisia eläimiä ja kasveja?
- Mitä mieltä olen luonnon erilaisista eläimistä ja kasveista? Ovatko ne söpöjä, hauskoja, kauniita, pelottavia vai ällöttäviä? Ovatko ne hyödyllisiä vai turhia?
- Miten luonto vaikuttaa arkeeni? Vaikuttaako esimerkiksi sää mielialaani?

Me tutustuimme omaan luontosuhteeseen ensimmäisellä oppitunnilla erilaisten luontokuvien avulla.

TEHTÄVÄNANTO:

Keksikää tehtävä, jonka avulla luontopolun kulkija pääsee tutustumaan omaan luontosuhteeseensa.

VINKKEJÄ:

- Ottakaa mallia listan kysymyksistä: tehtävä voi keskittyä yhteen tai useampaan listan kysymykseen
- Tehtävässä voidaan käyttää apuna luontopolulla olevia luonnon materiaaleja
- Voitte esimerkiksi tehdä samanlaisen kuvatehtävän, kuin teimme oppitunnilla: etsikää netistä erilaisia luontokuvia, joista kulkijan on valittava mieluisin

Ilmaisia kuvapankkeja:

papunet.net

kuviasuomesta.fi

pixabay.com

pexels.com

LUONTOSUHTEEN KÄSITE

Luontosuhde tarkoittaa luontoa koskevia arvoja, tunteita ja mielipiteitä. Se näkyy esimerkiksi siinä, mitä teemme luonnossa tai miten haluamme huolehtia luonnosta. Se näkyy myös siinä, haluammeko edes mennä luontoon vai tuntuuko se epämiellyttävältä paikalta.

Meillä kaikilla on oma luontosuhde. Luontosuhde muodostuu ympäristössä oppimalla perheeltä, ystävilta, harrastuksissa ja koulussa. Luontosuhde siis muodostuu kulttuurissa. **Kulttuuri** tarkoittaa erilaisia tapoja, joita olemme oppineet. Suomessa on muodostunut tietynlainen kulttuuri, mutta myös Suomen sisällä on erilaisia tapoja ja perinteitä. Kulttuurin käsite ei ole yksinkertainen.

Suomalaiset tunnetaan läheisestä luontosuhteestaan. Monet suomalaiset viettävät aikaa paljon luonnossa esimerkiksi kesämökillä tai retkeillen.

TEHTÄVÄNANTO:

Kootkaa tietopaketti luontosuhteen käsitteestä. Vastatkaa siinä seuraaviin kysymyksiin:

- Mikä on luontosuhde?
- Mikä on kulttuuri?
- Miten luontosuhde muodostuu?

Voitte hakea lisää tietoa netistä. Voitte hakea tietoa esimerkiksi näillä sanoilla:

- luontosuhde
- kulttuuri

Ilmaisia kuvapankkeja:

papunet.net
kuviasuomesta.fi
pixabay.com
pexels.com

LUONNON MONIMUOTOISUUS

Maailman luonto on hyvin **monimuotoinen** eli maailmassa on paljon erilaisia eläimiä, kasveja ja luontoympäristöjä. Pohjoisnavan jäätiköt ovat erilainen paikka elää kuin Afrikan aavikot tai Etelä-Amerikan sademetsät.

Erilaisissa luontoympäristöissä on hyvin erilaista elää. Erilaisiin luontoympäristöihin on tämän takia kehittynyt hyvin erilaisia eläimiä ja kasveja. Ne ovat sopeutuneet ympärillään olevaan luontoon niin hyvin, että jopa todella karuissa luontoympäristöissä on elämää.

Erilaiset luontoympäristöt ovat vaikuttaneet myös ihmisiin. Muiden eläinten tavoin ihmiset ovat sopeutuneet erilaisiin luontoympäristöihin. He ovat luoneet erilaisia **kulttuureja** sopeutuakseen ympäristöön. Kulttuuri tarkoittaa erilaisia tapoja tehdä asioita, esimerkiksi erilaisia ruokatottumuksia.

TEHTÄVÄNANTO:

Kootkaa tietopaketti luonnon monimuotoisuudesta ja eläinten sopeutumisesta erilaisiin luontoympäristöihin. Vastatkaa siinä seuraaviin kysymyksiin:

- Millaisia erilaisia luontoympäristöjä maapallolla on?
- Miten eri eläimet ovat sopeutuneet erilaisiin luontoympäristöihin?

VINKKEJÄ:

- Valitkaa esimerkiksi yksi tai kaksi eläintä: esitelkää eläimen elinympäristö ja etsikää tietoa tämän eläimen erityisistä ominaisuuksista, joiden avulla se on sopeutunut ympäristöönsä
- Etsikää tai piirtäkää kuvia eläimestä ja elinympäristöstä

Ilmaisia kuvapankkeja:

papunet.net

kuviasuomesta.fi

pixabay.com

pexels.com

YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISET TAVAT LIKKUA

Liikennepäästöt aiheuttavat noin 20 % Suomen **hiilidioksidipäästöistä**. Hiilidioksidipäästöt tekevät ilmasta epäpuhtaan ja edistävät ilmastonmuutosta. Ympäristöystävälliset tavat liikkua eivät aiheita päästöjä. Mitä vähemmän liikkumiseen tarvitaan välineitä, sitä ympäristöystävällisempää se on. Kävimme toisella oppitunnilla läpi ympäristöystävällisiä tapoja liikkua: kävely, pyöräily, skeittaus, hiihto, luistelu, veneily, uinti, kiipeily...

Eri puolin maailmaa on kehittynyt erilaisia perinteisiä tapoja liikkua. Nämä liikkumistavat ovat ympäristöystävällisiä, koska niihin ei käytetä moottoria. Ihminen on hyödyntänyt myös kauan eläimiä liikkumiseen. Ihmistä voimakkaammat hevoset, aasit, kamelit ja norsut ovat kantaneet tavaraa ja ihmisiä pitkiä matkoja. Tutustuimme oppitunnilla kolmeen perinteiseen tapaan liikkua: vietnamilaiseen koriveneeseen, egyptiläiseen kameliin ja suomalaiseen pororekeen.

TEHTÄVÄNANTO:

Tehkää tehtävä ympäristöystävällisistä tavoista liikkua. Kertokaa myös, miksi ihmisten pitäisi liikkua enemmän ympäristöystävällisesti. Voitte hakea lisää tietoa netistä. Voitte hakea tietoa esimerkiksi näillä sanoilla:

- ympäristöystävälliset tavat liikkua
- ekologiset tavat liikkua
- vietnamilainen korivene

VINKKEJÄ:

- voitte tehdä tietovisan erilaisista ympäristöystävällisistä tavoista liikkua
- selvittääkää lisää erilaisia tapoja liikkua ympäristöystävällisesti
- selvittääkää erilaisten ympäristöystävällisten kulkuvälineiden historiaa, esimerkiksi pyörän

Ilmaisia kuvapankkeja:

papunet.net

kuviasuomesta.fi

pixabay.com

pexels.com

JOKAISENOIKEUDET SUOMESSA

Moni luontoharrastuksemme on mahdollista, koska meillä on Suomessa jokaisenoikeudet. Jokaisenoikeudet ovat oikeuksia liikkua luonnossa. Jokaisenoikeuksiin kuuluu myös rajoituksia.

Jokaisenoikeudella saat:

- liikkua jalan, hiihtäen ja pyöräillen tai yöpyä luonnossa
- poimia marjoja, sieniä ja rauhoittamattomia kasveja
- veneillä, uida ja kulkea jäällä
- onkia ja pilkkiä

Jokaisenoikeudella et saa:

- Häiritä maanomistajaa
- kulkea tai leirytyä toisen pihalla
- kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita
- ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta, sammalta tai jäkälää
- tehdä avotulta toisen maalle
- roskata
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa
- häiritä eläimiä
- Pitää koiraa vapaana 1.3.-19-8.
- kalastaa tai metsästää ilman lupaa

TEHTÄVÄNANTO:

Kootkaa tietopaketti jokaisenoikeuksista Suomessa. Kertokaa, mitä Suomen jokaisenoikeuksiin kuuluu. Katsokaa tarkemmat tiedot jokaisenoikeuksista täältä: <https://www.luontoon.fi/jokaisenoikeudet>

VINKKEJÄ:

- listatkaa tarkat määritelmät jokaiselle jokaisenoikeudelle ja piirtäkää tai etsikää netistä jokaiselle oikeudelle kuva
- voitte tehdä myös tehtävän, jossa kulkijan on muistettava jokaisenoikeudet tai osattava yhdistää ne oikeaan kuvaan

Ilmaisia kuvapankkeja:

papunet.net
kuviasuomesta.fi
pixabay.com
pexels.com

JOKAISENOIKEUDET MAAILMALLA

Suomen jokaisenoikeudet ovat aika erityisiä oikeuksia. Myös muissa Pohjoismaassa on jokaisenoikeuksien tapaisia lakeja. Ruotsissa ja Norjassa on melkein samat jokaisenoikeudet kuin Suomessa. Tanskassa puolestaan jokaisenoikeudet ovat pienemmät, koska niin suuri osa maata on maanviljelyn käytössä.

Tutustuimme toisella oppitunnilla neljään eri maahan, joissa luonnossa liikkumisen säännöt ovat hyvin erilaiset kuin Suomessa:

- Portugalissa leiriytyminen oli sallittua vain merkityillä leirintäalueilla.
- Yhdysvalloissa luontopolkujen ulkopuolella liikkuminen oli kiellettyä ilman lupaa.
- Australiassa uiminen voi olla usein vaarallista suurista aalloista, merivirroista, vaarallisista eläimistä ja saasteista johtuen.
- Etelä-Afrikassa hedelmiä ei saa kerätä luonnosta vapaasti.

TEHTÄVÄNANTO:

Kootkaa tietopaketti luonnossa liikkumisen säännöistä maailmalla. Vastatkaa siinä seuraaviin kysymyksiin:

- Onko muissa maissa Suomen kaltaisia jokaisenoikeuksia?
- Millaisia luonnossa liikkumisen sääntöjä ympäri maailmaa on?

Voitte hakea lisää tietoa netistä. Tarkempaa tietoa jokaisenoikeuksista muissa Pohjoismaissa löytyy esimerkiksi tästä uutisesta:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/08/25/suomalaiset-jokamiehen oikeudet-maailman-laajimmat-oikeudet-menna-metsaan>

Voitte hakea lisää tietoa netistä. Voitte hakea tietoa esimerkiksi näillä sanoilla:

- jokaisenoikeudet Suomessa
- jokaisenoikeudet maailmalla

Ilmaisia kuvapankkeja:

papunet.net

kuviasuomesta.fi

pixabay.com

pexels.com

Kuvien lähteet

DIA 1

<https://pixabay.com/fi/vectors/maapallo-maailman-vihre%C3%A4-sininen-1579177/>

<https://www.kuviasuomesta.fi/wp-content/uploads/2016/09/kuvia-suomesta-joona-kotilainen-84-1.jpg>

<https://unsplash.com/photos/three-polar-bears-UgWcvfl4q5I>

<https://unsplash.com/photos/pangolin-hunting-for-ants-MG4gps1yfoA>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/533509/>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/maisema-ihmiset-autiomaat-matkustaa-18651376/>

<https://pixabay.com/fi/photos/vietnam-mekong-vene-ymp%C3%A4ri-veneeseen-4961969/>

DIA 9

<https://www.kuviasuomesta.fi/wp-content/uploads/2016/09/kuvia-suomesta-joona-kotilainen-84-1.jpg>

<https://kuviasuomesta.fi/mokki-4/>

<https://kuviasuomesta.fi/juurakkoluola/>

Loput kuvat ovat tekijän itse ottamia

DIA 10

<https://www.kuviasuomesta.fi/wp-content/uploads/2016/09/kuvia-suomesta-joona-kotilainen-84-1.jpg>

<https://kuviasuomesta.fi/mokki-4/>

<https://kuviasuomesta.fi/juurakkoluola/>

Loput kuvat ovat tekijän itse ottamia

DIA 14

<https://pixabay.com/fi/photos/nepalissa-himalajalla-jak-2434680/>

<https://unsplash.com/photos/three-polar-bears-UgWcvfl4q5I>

<https://unsplash.com/photos/school-of-fish-in-body-of-water-9y7y26C-l4Y>

<https://pixabay.com/fi/photos/ilves-kissa-iso-kissa-2139298/>

<https://unsplash.com/photos/pangolin-hunting-for-ants-MG4gps1yfoA>

<https://unsplash.com/photos/a-colorful-toucan-perched-on-a-tree-branch-UXYjM-Ikdc>

DIA 19

<https://pixabay.com/fi/photos/kyl%C3%A4-maatilat-hevonen-kent%C3%A4t-8501168/>

DIA 20

Tekijän oma kuva

DIA 21

Tekijän oma kuva

DIA 24

<https://pixabay.com/fi/vectors/maapallo-maailman-vihre%C3%A4-sininen-1579177/>

<https://www.kuviasuomesta.fi/wp-content/uploads/2016/09/kuvia-suomesta-joona-kotilainen-84-1.jpg>

<https://unsplash.com/photos/three-polar-bears-UgWcvfl4q5I>

<https://unsplash.com/photos/pangolin-hunting-for-ants-MG4gps1yfoA>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/533509/>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/maisema-ihmiset-autiomaan-matkustaa-18651376/>

<https://pixabay.com/fi/photos/vietnam-mekong-vene-ymp%C3%A4ri-veneeseen-4961969/>

DIA 27

<https://pixabay.com/fi/photos/lapset-tytt%C3%B6-retkeily-polku-4355469/>

<https://pixabay.com/fi/photos/luistelu-nopeus-ammattilainen-2829591/>

<https://pixabay.com/fi/photos/hauskaa-luistella-rullalauta-3023023/>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/flunssa-lumi-ihmiset-jalat-6289768/>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/mies-henkilo-vesi-marka-1605480/>

<https://pixabay.com/fi/photos/vene-soutu-soutuvene-kalastus-rivi-2699492/>

<https://pixabay.com/fi/photos/kiipeily%C3%A4-urheilu-luonto-2240157/>

<https://pixabay.com/fi/photos/tytt%C3%B6-py%C3%B6r%C3%A4ily%C3%A4-py%C3%B6r%C3%A4-polkupy%C3%B6r%C3%A4-1718430/>

<https://pixabay.com/fi/photos/alus-vene-j%C3%A4rvi-purjeverene-italia-952292/>

Yksi kuva on tekijän oma

DIA 30

<https://pixabay.com/fi/photos/vietnam-mekong-vene-ymp%C3%A4ri-veneeseen-4961969/>

DIA 31

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/kartta>

DIA 33

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/maisema-ihmiset-autiomaan-matkustaa-18651376/>

DIA 34

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/kartta>

DIA 36

<https://pixabay.com/fi/photos/lapin-poro-lumi-seurakunta-dec-4688371/>

DIA 37

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/kartta>

DIA 47

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/leirint%C3%A4alue>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/portugali>

<https://pixabay.com/fi/photos/portugali-rannikon-beach-ocean-4769327/>

DIA 51

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/retkeily>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/yhdysvallat>

<https://pixabay.com/fi/photos/yhdysvallat-amerikka-kalifornia-1669714/>

DIA 55

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/australia>

<https://www.pexels.com/fi-fi/kuva/533509/>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/varoitus>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/hai>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/saaste>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/aallot>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/krokotiili>

DIA 59

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/etel%C3%A4-afrikka>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/poimia>

<https://pixabay.com/fi/photos/maisema-vuoret-luonne-vuorijono-5581300/>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/raha>

DIAT 60-64

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/kartta>

DIA 75

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/reitti>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/pensas>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/puu>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/kukka>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/karhu>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/papukaija>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/retkeily>

<https://web.papunet.net/sites/default/files/kuvapankki/20200519/lion.png>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/lintu>

<https://kuvapankki.papunet.net/haku/seikkailla>